

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Corpus Doctrinae Christianae

Melanchthon, Philipp

Lipsiae, 1572

VD16 M 2890

De Scandalo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36094

Hæc mala cauenda sunt, & nostra diligentia, & petitione generationis diuinæ, sicut scriptum est: Quanto magis dabit Spiritum sanctum petentibus. Monachi conati sunt regulis comprehendere exercitia huius diligentia: Sed accesserunt superstitiosa & stultæ opiniones, & varietas hæc non potest legibus comprehendere, ideo non defendantur traditiones de discrimine ciborum hoc prætextu, sed boni & sapientes concionatores sæpe monent de hac diligentia continentem. Et præceptores coercere eam disciplina quantum fieri potest, studeant, ac principes adiuuare nos in disciplina tuenda debeant. Hæc de mortificatione & de disciplina breuiter monui, ut hypocrisis reiecta, veras virtutes & vtilia exercitia intelligere & amare discamus.

DE SCANDALO.

VOCABULUM GRÆCUM EST ΣΚΑΝΔΑΛΟΝ, factum à σκάζω, id est, claudico, significat enim offendiculum, id est, quiddam ad quod impingens labitur, seu trepidat. EST autem scandalum, dictum aut exemplum, quo alius fit deterior, seu quia error in eo confirmatur, seu quia imitatur malum exemplum, seu quia flammæ maiores adij aduersus Euangelium concipit. Hæc vocabuli expositio primum consideretur. Nam Ecclesia sic videtur appellatione scandali, alijs scriptoribus his vsus ignotus est, qui dicerent exempla seu παραδειγματῶν nocentia. Et correlatiuum scandali, est offensio, ac interdum promissive scandalum, quod significat obiectum, pro ipsa offensione formatur. DUPLEX est autem Scandalum, seu duplex offensio. Prior offensio est Pharisæica, seu, ut vocant, Scandalum acceptum, videlicet cum impij irascuntur veræ doctrinæ Euangelij, aut honestis ac necessarijs factis, ut cum nolunt proponi veram doctrinam, & taxari errores, aut nolunt aboleri cultus idolorum, nolunt sacerdotum pijs honeste in coniugio viuere. Sunt autem variæ causæ, cum impij veræ doctrinæ, aut illis necessarijs mutationibus irascantur. Alij pugnant de ventris commodis, ut qui quæstus magnos, qui erant ex bisitis, aut ex inuocatione mortuorum, diminui nolunt. Alij de auctoritate dimicant, alij fascino persuaasionibus suis, nolunt ea quæ ipsi mirantur & probant, taxari. Ut fascino admiratione suæ iustitiæ, nolunt audire hanc vocem, homines non esse iustos propter propriam dignitatem & mundiciem. Viri politici quia vident ex dissensionibus opinionum oriri distractiones Principum, bella & perturbationem disciplinæ, nolunt moueri vllas de doctrina disputationes. Exempla autem talium offensionum omnibus Ecclesiæ temporibus multa fuerunt, sunt, & erunt. Sacerdotes aduersabantur Ieremiæ prædicanti excidium Ierosolymæ, & prætextus speciosos habebant.

x 3 Christo

Christo & Apostolis aduersabantur plerique omnes, qui eruditione & autoritate in populo Iudaico antecellebant, & speciosis causis mouebantur. Videbant aboleri Legem Mosaicam. Existimabant autem summum scelus esse, Legem vnā & solam in conspectu humano, traditam à Deo, deleri, & videbant ex ea re seculum esse interitum illius pulcherrimæ politicæ, non à Solone, non ab Agatho, sed clara voce Dei, & certis testimonijs Dei constitutæ. Haec causis vehementissime motos esse omnes sapientes in illo populo, non dubium est, præsertim fascino persuasione de regno Messiam mandano. Etsi autem & ipsi Apostolis dolorem afferebat interitus populi, tamen hanc offensionem hypocritarum negligunt, & fortius se opponunt iudicijs illorum, & clare profitentur magis, obediendum esse Deo, quam hominibus, obtemperant mandato Christi, quæ colligere Ecclesiam voce Euangelij iusserat. Errores de Deo, debent taxari necesse est, vel si fractus illabatur orbis: Oportet enim transferri primum & secundum mandatum omnibus humanis rebus, uti nostræ fortunæ nostris, famæ nostræ, paci Reipublicæ. Hoc regni hæc tenenda est: Necesse est confiteri veram doctrinam, & fugere idola, & facere opera mandata à Deo, etiam si fremunt & repugnant impij, & concipiunt maiores flammæ odij aduersus Euangelium, & quamquam dissidia tristitia oriuntur ex impiorum pertinacia. Perituræ autem impij aduersantes Euangelio, & causæ sunt dissidiorum ipsorum, quia cedere veritati debebant: Non peccant hi, qui in tra vocantem re se docent, aut consentunt Euangelium, ut peccabat Pharaon magno furore repugnans voci Dei per Moysen sonanti, & testimonijs Dei. Non peccabat Moyses, etiam si totam Aegyptum dissidia illa perdidit. **H A C** regula pij se in Ecclesiæ certaminibus sepe consolati sunt. Estque nobis hæc consolatione opus hoc tempore. Nam moderatis ingenijs dolorem affert ipse conspectus dissipationum, & conuicia illa, quæ in nos conferunt hypocritæ, non facere debent contemnere, cum nos hostes Dei, Ecclesiæ, parricidas, sed tristitia obnoxiæ pestes humani generis vocant, aduersus hæc tristissima conuicia necesse est claris testimonijs diuinis muniri animos. **Matt. 4.** Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruies. Non sequaris Deos alienos. Diserte discernitur verus Deus, qui se patefecit in populo Israël à commentitijs numinibus, cum ait: Hunc Ichoua, qui in verbum suum tradidit, & testatur se vere Deum esse mirandos factus, quibus eduxit te ex Aegypto, inuoces: Non alios commentitios, quæ sine hoc verbo tradito per Prophetas coluntur. **Et 1. Cor. 10.** Ego cultum Idolorum. Hæc præcepta constat prorsus immutabilia esse. Et sæpe repetitur hæc conuicio à Prophetis. **Osæ. 13.** Ego amen Dominus Deus tuus ex terra Aegypti. Et Deum præter me nescite, &

ator non est præter me. Necessè est igitur innocare verum Deum, & fugere idola, nec stabilire ea nostra comprobatione. Et hæc præsertim summa anteferenda sunt omnibus rebus, nostræ vitæ, fæderis, paci publicæ, virgū liberorū, benevolentia Principum. Matth. 10. Qui me negaverit coram hominibus, negabo eum & ego coram Patre suo cælesti. Et additur consolatio, ne frangamur metu dissidiorum: Veni separare hominem à patre suo, & filiam à matre sua. De magnis rebus & magnis periculis concionantur hæc sententiæ. Præstandum est igitur, ut veras & firmas sententias defendamus, nec moveamus immutemus, nec turbemus Ecclesiam falsis opinionibus, aut inanibus sophismatum præstigijs, quas interdum excogitant ingenia petulantia, incensa vel ambitione, vel cupiditate vindictæ. Ad Galat. 1. Si quis aliud Evangelium docebit, anathema sit. Extremum omnium committitur est, anathema, sicut apud Græcos catharma, seu ἀλάσως: significat autem quiddam ira pollutum, & à Deo damnatum, ut nihil pollatur, totę gentes magnis calamitatibus, bellis, fame, pestilentia, discordijs civilibus, & infinitis confusionibus puniantur, ut de Sodomis, aut Lampaci idolo cogitamus, ubi Priapus colebatur.

T A L E S Alastoras esse defensores impiorum dogmatum, Paulus affirmat, quod facilius intelligi potest, cum exempla intuemur illorum, qui manifestos & tetros furores defenderunt, aut defendunt, ut Manichæos, Samosatenum, Arrium, Mahometum, regem tragicum Anabaptistarum, qui uxorem gravidam interfecit, & per seditionem se regio titulo & corona ornauit, & regnare se in Ecclesia Dei iactavit. Ut autem Pharisei, Christum & Apostolos iudicabant tales pestes esse humani generis, sic hypocritæ ardentes odio Evangelij, nunc quoque de nobis, qui puram Evangelij doctrinam proponimus, sentiunt, ut fulmina excommunicationum, & scripta Eccij, Coclei, Alfonsi, & similibus ostendunt. Cum autem similia iudicia magnorum & sapientum hominum valde struicent moderatos homines, recte sentientes, hanc Pauli consolationem teneamus, qui affirmat, non Evangelij studiosos, sed hostes, vere esse anathemata, maledictos Alastoras. Quare vitanda est eorum societas, ne contagium noceat pijs. Et Isaias inquit cap. 57. Ne timeate probra hominum. Et ad Abraham dicitur: Benedicam benedictibus tibi. Et Psalmus tristissimam maledictionem hostibus Evangelij minatur, cum ait: Induit maledictionem vestimentum. Et consolatur pijs, ne fulminibus execrationum hostilium moveantur: Maledicent illi, & tu benedices. Hanc admonitionem hoc tempore necessariam esse duxi. D I X I iam de Pharisæica offensione, nunc de altero genere scandali dicendum est, quod vocatur Durum, de quo Matth. 18. dicitur: Væ homini per quem venit scan-

dalum. Est autem aut falsa doctrina, aut malum exemplum, quod alijs nocet, vel quia licentiam in alijs confirmat, vel quia alios ad imitationem inuocat, vel quia deterret aliquos ab Evangelio, vel quia præbet occasionem maledicendi Christo aut Ecclesie Dei, vel quia ferit alia plura peccata. Talia scandala fuerunt inde vsque lapsu primo Heuæ, sunt & erunt, falsa doctrina, idolorum cultus, hæreses, humanæ traditiones, quæ sine peccato seruari non possunt. Item mala facta, quæ serunt alia scelera quoquo modo.

Et de hoc secundo genere teneatur certissima regula: Hæc scandala, id est, falsas doctrinas, & praua exempla, vere peccata esse, damna hac voce Christi: Væ homini per quem venit scandalum. Quare hæc scandala, magna cura & vigilantia vitanda sunt. Hic autem cogitemus, quanta multitudo Diabolorum & hominum rea sit, & fuerit, propter huius generis scelera. Ac consideremus exempla quædam, ut edocemus formidare magnitudinem peccatorum, cum videmus ab uno delicto oriri infinita peccata & pœnas, & in ipsis pœnis cumulari peccata. O miseriam humani generis inenarrabilem.

PRIMVS autor scandali huius generis fuit Diabolus, cum decepit Heuam. Deinde à lapsu Heuæ & Adæ, quantum malum ortum est? Diabolus triumphauit aduersus Deum, quod hoc Dei opus horribiliter destruxisset, & auxisset contumelias aduersus Deum, gradatim in genere humano. Præterea propter lapsum primorum peccatum secuta sunt omnia totius generis humani scelera, & multorum hominum æternum exitium. Cum viderunt Heuæ & Adam nocere filij Abel, agnouerunt à suo peccato id triste spectaculum ortum esse. Ita vnum peccatum trahit secum ingens agmen scelerum & pœnarum. A Daudis adulterio quanta scelerum & calamitatum ruoeca orta est? Primum inter se filij dimicarunt, postea filius mouit seditionem aduersus patrem, polluit coniuges patris, matronas quæ fuerant pleinæ Spiritu sancto, perdidit multa millia ciuium. Hic quales triumphauerunt diabolorum, quæ mœsticia fuit plorum, quantum contumeliatum est Spiritus sanctus in bonis mentibus? Et credibile est hunc dolorem multis pijs attulisse mortem. Pater certe sensit huius vultus magnitudinem, qui intellexit se tot scelerum reum esse, se esse fontem horum malorum, se esse maledictum, anathema, a latroem populi Dei, nec fuit ei facile eluctari ex hoc dolore, cum iram Dei sensit. Sed vicit tandem adiutus à Messia, sicut clamat: Beati omnes qui confidunt in eo. Hæc exempla recito, ut tantorum malorum cogitatio metum iræ Dei in nobis excitet, & ut sua quisque scandala mentem tueatur, & meminerit in vno delicto multa inuoluta esse, & in ipsis pœnis cumulari peccata. Nihil paruum, inquit Hippocrates, nihil contemne: Et Thucydides inquit de bellorum erratis, & alijs vitijs.

et multo veriora sunt de hominum peccatis, sed securitas humana magnitudinem suarum miseriarum & iræ Dei non agnoscit: Verum ideo non solum voce nobis concionatur, sed etiam tristissimis precibus, ut eius iudicium aliquo modo agnoscere & timere incipiamus, & admoniti voce Dei & nostris calamitatibus non nihil ex teris eluciemur. **P L E R V N Q V A** autem plus nocent doctrina scandala, quam morum delicta, ut initio Diabolus Heuæ lathale

culinus fecit, offundens falsam persuasionem. Et omnibus temporibus postea Ecclesiam horribiliter dissiparunt autores impiarum opinionum, qui docuerunt idola coli, aut sparserunt blasphemias & hæreses. Quanta agmina animarum traxerunt in aeternum exitium, Arianus, Manichæi, & alij multi Hæretici?

N V L L A mens humana magnitudinem malorum cogitare potest, quæ his vltimis mundi temporibus orta sunt à Mahometo, & à Pontificibus, qui detraherunt cenam Domini, qui stabilierunt inuocationem mortuorum, qui Euangelium de fide & vera inuocatione Christi falsis opinionibus obrui permiserunt, qui legem de Cœlibatu sacerdotum, & vota defenderunt.

V N A lex Cœlibatus, quam multorum conscientias sauciavit, ne possent inuocare Deum? & in his plurimi merito exitio oppressi sunt: Et recens Anabaptistarum virus multos perdidit & adhuc perdit. Horum horribilium exemplorum mentio ideo hic faciendâ est, ut bonæ mentes cogitent non tantum mala exempla morum, sed etiam falsas opiniones scandala esse damnata à Deo, & diligenter vitanda, ac de vtrisque concionatur Christus:

Vt homini per quem venit scandalum. Nec tantum humanæ diligentia est vitare hallucinationes & errores doctrinæ: sed ardentibus votis assidue petendum est à Deo, ut luce Spiritus sancti regat mentes nostras, ne implicentur erroribus, sicut toto Psal. 118. petit Propheta: Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illam in toto corde meo. Et Christus inquit Matth. 26. Vigilate & orate, ne intretis in tentationem.

H A C T E N V S dixi de necessario faciendis, & necessario vitandis, nondum dixi de Adia-phoribus. Manifestum est doctrinam veram necessario proponendam esse, nec propter impiorum offensiones tacendum esse. Sic pius sacerdos ducat honestam coniugem, nec deturreatur offensionibus Pharisæis.

S E D hic tertia regula addenda est de Adia-phoribus, de his sic sentiendum est. **P R I M V M** doctrina, quæ monstrat veros cultus, & taxat commentitios, & causam ostendit libertatis in Adia-phoribus, proponenda est. Nam qui non didicerunt causam libertatis, adhuc putant ritus illos esse cultus, cum dubitatione conscientiaæ violant traditiones. Omnis autem dubitatio conscientiaæ impedit

inuoca-

inuocationem. Quare apud eos, qui doctrinam non audierunt, & sunt homines modesti & dociles, non subito mutanda est confessio, sed prius doceri eos uiliter est, sicut Paulus inquit: Infirmam in fide assumite non ad dubitationes, id est, homines dociles, qui simplex sunt Euangelium, sed tamen adhuc aliquid dubitationis habent de his cultibus, erudite & confirmate, ut sciant se non peccare iudicibus his ritibus. Ideo autem confirmentur, ne si cum dubitatione abierint, conscientia fugiant Deum, & excutiantur fides & inuocatio. Verum quando sit uile mutationes facere, iudicium est potius mentis, tantum abest petulantia.

POSTquam autem doctrina de ueris & falsis cultibus, & de libertate iam proposta est, concedendum est exempli causa, non uiles ritus abijciantur, nec pertinacia eorum laudanda est, qui non agnoscant doctrinam ueram esse, tamen acerbè flagitant contra ritus.

HÆC pertinacia multiplex scandalum est, quia contrahit hostes ueræ doctrinæ, & adducit imbecilliores in dubitationes, qui metuunt non probari usum libertatis illis, qui doctrina uel ueritate antecellunt, & contristatur interdum Spiritus sanctus in imbecillioribus, cum dolent se accusari leuitatis. Hæc de re prodicuntur in historia, quæ extat in quinto libro Eusebij.

NOTISSIMI coniuges, Attalus & Blandina, Lugduni in carcere erant, propter Euangelij professionem comprehensi, ac uide producebantur in loca suppliciorum, ut flecterentur ad abijciendam Christi inuocationem. Erat autem una alius quispiam Christianus in carcere, qui singularibus exercitijs se macerabat, non uino, non carne utebatur. Hic Attalo diuina reuelatione mandatum est, ut diceret illi duriori, ut communibus cibis uteretur, nec singulare exemplum cæteris proponeret: & ratio addita est, quod rudiores exitum ueræ hæc discrimina ciborum esse præstantiorem cultum Dei, quæ ueritatem taxari profer, non confirmari.

ATTALVS reuelationem illi duriori & cæteris in carcere exponit, quare & ille obtemperat, & cæteri hac uoce admoniti erudiuntur & confirmantur. Hæc historia grauem causam recitat, cur horum pertinacia, qui intelligunt discrimina cultuum, non sit probanda, ne scilicet error in agendis, & dubitationes in imbecillioribus confirmetur.

ET si autem illa durities interdum est quædam grauata simulatio, tamen sæpe alias habet ueras causas, non seruit Deo, sed incupatur beneuolentiam potentum, qui aduersantur Euangelio.

MULTO etiam magis peccant, qui cum hostibus Euangelij colludunt, premunt recte docentes, impediunt arte Euangelij cultum, & significant se alium Ecclesiæ statum desiderare & expectare. Hæc in his controuersijs uideri uolunt iusti censores, neutri parti adhaerent.

egri, incorrupei. Sed meminisse debebant vocem Christi. Qui colligit mecum, dispergit. **I**n civilibus controversiis, hoc in potest, ut non sumas tibi iudicium de alterutra parte, nihil enim potest singulis scire aliena negotia. Non opus erat Pomponio Attico querere utrius, Pompeij an Iulij causa iustior esset. Sed de controversiis doctrinæ necesse est singulos pios iudicare, amplecti, & profiteri vera, iuxta illud: Si quis aliud Evangelium docet, Anathema sit. Et confessio mandata est: Qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre cœlesti.

Hæc cogitent bonæ mentes, & studeant sua confessione, & suis officiis fouere & tueri Ecclesias recte docentes, ornent hunc prædicem statum, ut dicitur: Spartam quam nactus es, orna, Non colubant cum hostibus veritatis, nec quarant animo aliam Ecclesiam, aut aliud ministerium, cum sciant quæ Ecclesia recte doceat. Deus vult nos amare Ecclesiam recte docentem, & studium ei nostrum decurrere, vult ministerium Evangelij honore affici & iuari, sicut & Dominus præcipit: Rogate quæ ad pacem sunt Ierusalem. Et additur promissio mercedis: Erit abundantia diligentibus te.

Cum quæ manifestum sit defendi idola & errores ab hostibus Ecclesiarum nostrarum, & necesse sit fugere idola, & constet in Ecclesijs nostris recte doceri, & remotos esse idolorum cultus, pietas est, has Ecclesias fouere, & his se adiungere. Vitemus sandala omnis generis, non præcipua Evangelij seruiatur priuatis affectibus, non premantur recte docentes, non impediatur studia piæ doctrinæ, sed ut in alueolis spes singulæ conferunt labores suos ad communem vtilitatem, ita nos videramus singuli omnia studia & officia nostra, ad salutem & tranquillitatem Ecclesiarum recte docentium, & iuuenus pia studia, ut ad vltimos doctrina pura de Deo & de Domino nostro Iesu Christo propagetur.

In secundo præcepto dicitur: Non habebit Deus infontem, quinque, nomen Dei vane vsurpauerit. Non dubium est igitur pœnas Deo damnos esse omnes, qui Evangelij doctrinam scandalis dedecorant. Ac his vltimis temporibus in tanta confusione opinionum & generationum profecto necesse est nos circumspetiores & vigilantiores esse. Nunc illam vocem Christi nobis inculcemus: Vigilate & orate ne intretis in tentationem. Et hac nos consolatione sustentemus, quod eodem tempore inquit Christus: Expetiuit vos Satanas, & cruciaret nos, ac dissiparet, sed ego pro te orauit, ne deficiat fides tua. **T**ERO FILII DEI IESU CHRISTE, crucifixe pro nobis & resuscitate, miserere nostri, & Spiritu sancto tuo veram lucem in cordibus nostris accende, & auge, & rege mores & studia nostra.